

**А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті
құрамындағы 8D091-Ветеринария кадрларды даярлау бағыты
(«6D120100-Ветеринарлық медицина» және «6D120200-Ветеринарлық
санитария» мамандықтары) бойынша диссертациялық кеңестің 2022 ж.
атқарған жұмысы туралы**

ЕСЕП

А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті құрамындағы 8D091 «Ветеринария» кадрларды даярлау бағыты бойынша диссертациялық кеңес Қазақстан Республикасының Білім және ғылым саласындағы бақылау комитетінің 23.01.2020 жылғы № 25 бұйрығы және А. Байтұрсынов атындағы ҚРПУ Басқарма Төрағасы-Ректорының м.а. 01.07.2021 ж. №173 НҚ бұйрығына сәйкес құрылды.

Диссертациялық кеңестің төрағасы профессор Р.М. Рыщанова, төраға орынбасары қауымдастырылған профессор М.Ж. Аубакиров, ғалым хатшы қауымдастырылған профессор А.Т. Елеусизова тағайындалған.

Диссертациялық кеңеске мынадай мамандықтар бойынша диссертацияларды қорғауға қабылдауға рұқсат етілген:

6D120100 – «Ветеринарлық медицина»;

6D120200 – «Ветеринарлық санитария».

1. Өткізілген мәжілістер саны туралы мәліметтер

Есеп беріліп отырған жылы 4 мәжіліс өткізілді.

№1 мәжіліс (10.11.2022 ж.) – докторант А.М. Мендыбаеваның философия докторы (Ph.D) дәрежесін қорғауға арналған диссертациялық жұмысын қабылдау бойынша өтінішін қарастыру. Ізденушінің ғылыми-зерттеу бағыты бойынша диссертациялық кеңестің уақытша мүшелерін бекіту. Диссертация бойынша ресми рецензенттерді тағайындау

№2 мәжіліс (10.11.2022 ж.) – докторант Г.К. Алиеваның философия докторы (Ph.D) дәрежесін қорғауға арналған диссертациялық жұмысын қабылдау бойынша өтінішін қарастыру. Ізденушінің ғылыми-зерттеу бағыты бойынша диссертациялық кеңестің уақытша мүшелерін бекіту. Диссертация бойынша ресми рецензенттерді тағайындау

№3 мәжіліс (14.12.2022 ж.) – докторант Г.К. Алиева «6D120200 – Ветеринарлық санитария» мамандығы бойынша диссертациялық жұмысын қорғауы.

№4 мәжіліс (14.12.2022 ж.) – докторант А.М. Мендыбаева «6D120200 – Ветеринарлық санитария» мамандығы бойынша диссертациялық жұмысын қорғауы.

2. Мәжілістің жартысынан кем жұмысына қатысқан диссертациялық кеңес мүшелері - жоқ.

3. Білім алатын ұйым келтірілген докторанттар тізімі

Т.Ә.Ж.	Мамандығы	Диссертация тақырыбы	Ғылыми кеңесшілері	ЖОО (білім алатын жері)
Алиева Гульнур Козыевна	6D120200 – Ветеринарлық санитария	«Солтүстік Қазақстан аймағында таралған <i>Staphylococcus</i> spp. штамдарының төзімділік бейіндерінің айырмашылығы мен түршілік ерекшеліктері»	<u>Чужебаева Г.Д.</u> - ветеринария ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің қауымдастырылған профессоры. <u>Рита Шюгжиниене</u> - ветеринария ғылымдары бойынша Ph.D докторы, Литва денсаулық ғылымдары университетінің оқытушысы (Каунас қ., Литва).	«А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті» КЕАҚ
Мендыбаева Анара Муратовна	6D120200 – Ветеринарлық санитария	«Солтүстік Қазақстан аймағында таралған <i>Salmonella enterica</i> штамдарының фенотиптік және генотиптік ерекшеліктерін зерттеу»	<u>Рыщанова Р.М.</u> – А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің профессоры, философия докторы (Ph.D); <u>Modestas Ružauskas</u> – Литва денсаулық ғылымдары университетінің профессоры, философия докторы (Ph.D) (Каунас қ., Литва).	КЕАҚ «А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті»

Жұмыс жоспарына сәйкес 2022 жылы диссертациялық кеңеске 2 докторант өздерінің құжаттары мен диссертациялық жұмысын ұсынды.

4. Есеп беру жылында диссертациялық кеңесте қарастырылған диссертациялар жөніндегі қысқаша талдау

4.1 Диссертациялық жұмыстың тақырыбына жасалатын талдау

PhD докторы дәрежесін иелену үшін орындалған диссертация ветеринария саласындағы қолданбалы зерттеулер түрінде жүргізілген.

Г.К. Алиеваның «Солтүстік Қазақстан аймағында таралған *Staphylococcus* spp. штамдарының төзімділік бейіндерінің айырмашылығы мен түрішілік ерекшеліктері» тақырыбындағы жұмысы ветеринарияның өзекті мәселелеріне және Қазақстан Республикасының ғылымын дамытудың басым бағыттарына сәйкес келеді.

Жұмыс әртүрлі биотоптардан (жануар тектес өнімдер, жануарлар мен құстардан алынған биоматериалдар) оқшауланған стафилококк изоляттарының тағамдық қауіпсіздігін зерттеуге және биологиялық қасиеттерін (вируленттілік, тұрақтылық факторлары) зерттеуге арналған. *Staphylococcus* spp оқшауланған штамдарының түр спектрі мен тұраралық ерекшеліктері зерттелді. Бактерияға қарсы препараттарға фенотиптік төзімділік анықталды және стафилококктардың төзімді және полирезистентті штамдары анықталды. Антибиотиктерге төзімді стафилококк штамдарының генетикалық профилі анықталды.

А.М. Меңдыбаеваның «Солтүстік Қазақстан аймағында таралған *Salmonella enterica* штамдарының фенотиптік және генотиптік ерекшеліктерін зерттеу» тақырыбындағы ғылыми зерттеулері ветеринарияның өзекті мәселелеріне және Қазақстан Республикасының ғылым дамуының басым бағыттарына сәйкес келеді. Диссертациялық жұмыс Солтүстік Қазақстан аумағында бактерияға қарсы препараттардың кең спектріне әртүрлі көздерден оқшауланған сальмонелла штамдарының антибиотикке төзімділігін зерттеу бойынша зерттеулерге арналған. Әр түрлі көздерден оқшауланған сальмонелла штамдарының 90% - дан астам энтеробактериялық инфекцияларды емдеу үшін қолданылатын бактерияға қарсы препараттардың кем дегенде бір тобына төзімді екендігі анықталды. Тетрацилинге, нитрофурандарға, бета-лактамдарға және хинолондарға төзімді сальмонелла штамдарының бөлінуінің жоғары жиілігі анықталды. Сальмонелла штамдарының генотиптік төзімділігі анықталды-6 фармакологиялық топтың бактерияға қарсы препараттарына төзімділікті кодтайтын 20 геннің болуы.

4.2 Диссертация тақырыбының Қазақстан Республикасы Үкіметінің Жоғары ғылыми-техникалық комиссиясымен қалыптастырып, ұсынған ғылым дамуына қатысты «Ғылым туралы» Заңының 18-бабы 3-тармағына сәйкес бағыттармен және (немесе) мемлекеттік бағдарламаларымен байланысты.

Алиева Г.К. «Солтүстік Қазақстан аймағында таралған *Staphylococcus* spp. штамдарының төзімділік бейіндерінің айырмашылығы мен түрішілік ерекшеліктері» 2 ғылыми жоба аясында орындалған:

- ҚР БЖҒМ гранттық қаржыландыру жобасы №АР05131447 «Қазақстанның солтүстік өңіріндегі энтеропатогенді зооантропонозды аурулар қоздырғыштарының антибиотикке төзімділігінің мониторингі», «Ғылымды дамыту» 217 бюджеттік бағдарламасы, 102 «Ғылыми зерттеулерді гранттық қаржыландыру» кіші бағдарламасы бойынша;

- 267 «Білім мен ғылыми зерттеулердің қолжетімділігін арттыру» бюджеттік бағдарламасы, 101 «Ғылыми зерттеулер мен іс-шараларды бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру» кіші бағдарламасы шеңберінде Ауыл шаруашылығы министрлігі қаржыландырған BR10764944 «Тамақ өнімдерінің қауіпсіздігіне талдамалық бақылау және мониторинг жүргізу әдістерін әзірлеу» ғылыми-техникалық бағдарламасы шеңберінде «Жануарлардан және жануарлардан алынатын шикізат пен өнімдерден бөлінетін патогендік микрофлораның антибиотиктерге төзімділігінің пайда болу тәуекелдерін талдау» жобасы бойынша.

А.М. Меңдыбаеваның диссертациялық зерттеулері: «Солтүстік Қазақстан аймағында таралған *Salmonella enterica* штамдарының фенотиптік және генотиптік ерекшеліктерін зерттеу», ҚР БЖҒМ АР05131447 «Қазақстанның солтүстік өңіріндегі энтеропатогенді зооантропонозды аурулар қоздырғыштарының антибиотикке төзімділігінің мониторингі» гранттық қаржыландыру жобасы шеңберінде орындалды, 217 «Ғылымды дамыту» бюджеттік бағдарламасы, 102 «Ғылыми зерттеулерді гранттық қаржыландыру» кіші бағдарламасы, сондай-ақ 267 «Білім мен ғылыми зерттеулердің қолжетімділігін арттыру» бюджеттік бағдарламасы шеңберінде АШМ қаржыландырған BR10764944 «Тамақ өнімдерінің қауіпсіздігіне талдамалық бақылау және мониторинг жүргізу әдістерін әзірлеу» ғылыми-техникалық бағдарламасы шеңберінде, 101 "Ғылыми зерттеулер мен іс-шараларды бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру" кіші бағдарламасы, «Жануарлардан және жануарлардан алынатын шикізат пен өнімдерден бөлінетін патогендік микрофлораның антибиотиктерге төзімділігінің пайда болу тәуекелдерін талдау» жобасы бойынша орындалды.

4.3 Диссертация нәтижелерін өндіріске енгізу деңгейін талдау

Г.К. Алиеваның зерттеу нәтижелері бойынша стафилококктардың әртүрлі штамдарының түрлік ерекшеліктері мен биологиялық қасиеттеріне салыстырмалы талдау жүргізілді. Оқшауланған штамдардың басым көпшілігінде вируленттілік факторларының белгілі бір жиынтығы және биоқабықша түзуге қабілетті болды. Республиканың солтүстік облыстарында алғаш рет мал шаруашылығынан және жануарлардан алынатын өнімдерден оқшауланған стафилококк штамдарының антибиотикке төзімділігіне талдау жүргізілді және вируленттіліктің генетикалық бейіні туралы деректер алынды. Изоляттардың ең көп саны β -лактама тобының әртүрлі антибиотиктеріне төзімді болды, ал ең аз төзімді изоляттар аминогликозидтер мен сульфаниламидтер топтарында анықталды.

«Ветеринариялық санитария», «Ветеринариялық медицина» мамандығының студенттеріне арналған: «Микроорганизмдердің бактерияға қарсы препараттарға сезімталдығын анықтау» атты студенттерге арналған оқу-әдістемелік құралы - ISBN 978-601-7640-52-1, авторлары Алиева Г.К. және ғылыми кеңесші Чужебаева Г.Д. және т.б. оқу процесіне енгізілді (оқу-әдістемелік кеңес отырысының №2 хаттамасымен 24.02.2021 жылы бекітілген). Ұсынылған әдістемелік құралды «Ветеринариялық микробиология және вирусология» пәнінен дәрістер мен тәжірибелік сабақтарды беру барысында және микроорганизмдердің бактерияға қарсы препараттарға сезімталдығын анықтау үшін қолдануға болады.

Өндіріске енгізу актілері: Қостанай облысы, Федоров ауданы «Эдгар» ШҚ; Қостанай облысы, Қарасу ауданы «Ак ниет» ЖШС.

«НУ ПТР әдісімен *S.aureus* антибиотикке төзімділігін анықтау үшін праймерлер мен флуоресцентті зонотардың түрге тән нуклеотидтер тізбегі» пайдалы моделіне ҚР патенті алынды.

Жүргізілген зерттеулер негізінде А. М. Меңдібаева әзірленіп, ұсынылды:

- диагностикалық зертханалардың мамандарына, оқытушыларға, студенттерге, магистранттарға және ветеринариялық мамандықтардың докторанттарына арналған «Стафилококкоз, сальмонеллез және эшерихиоз қоздырғыштарын зертханалық диагностикалау және сәйкестендіру» тәжірибелік ұсыныс құрастырылды;

- диагностикалық зертханалардың мамандарына, оқытушыларға, студенттерге, магистранттарға және ветеринариялық мамандықтардың докторанттарына арналған «Микроорганизмдердің бактерияға қарсы препараттарға сезімталдығын анықтау» әдістемелік құралы;

- ветеринариялық санитария кафедрасының білім беру процесіне «Энтеропатогенді зооантропонозды аурулардың қоздырғыштарын диагностикалау» оқу құралы енгізілді және дәрістер, зертханалық пен практикалық сабақтар өткізуде оқу материалы ретінде қолданылады.

ҒЗЖ нәтижелері "Milk farm KZT" ЖШС өндірісіне енгізілді, антибиотикке төзімділіктің мониторингі мен таралуының алдын алу бойынша практикалық ұсынымдар берілді.

5. Ресми рецензенттердің жұмысын талдау

Ветеринария ғылымдары жөніндегі диссертациялық кеңестің отырысында (№1, №2 хаттама) қорғалатын диссертациялық жұмыстар бойынша ресми рецензенттер қаралды және бекітілді.

Г.К. Алиеваның диссертациялық жұмысы бойынша ресми рецензенттер Әбутәліп Әспен - ветеринария ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ ғылыми зерттеу ветеринария институтының бас ғылыми қызметкері және Сарсембаева Нуржан Билтебаевна - ветеринария ғылымдарының докторы, профессор, ветеринарлық-санитарлық сараптау және гигиена кафедрасының меңгерушісі, «ҚазҰАЗУ» КЕАҚ болып тағайындалды.

А.М. Меңдібаеваның диссертациялық жұмысы бойынша ресми пікір берушілер ретінде Муканов Касым Касенович - ветеринария ғылымдарының докторы, «Ұлттық биотехнология орталығының» қолданбалы генетика зертханасының бас ғылыми қызметкері және Киркимбаева Жумагуль Слямбековна - ветеринария ғылымдарының докторы, Қазақ Ұлттық Аграрлық Зерттеу Университетінің профессоры бекітілді.

Пікір берушілер ретінде жоғары оқу орындарының, ғылыми ұйымдардың ғылыми жобалармен жұмыс жасайтын, халықаралық ғылыми басылымдарға жарияланымдар жасайтын, сәйкесімді мамандықтар бойынша ғылыми атақтары, дәрежелері бар жетекші ғалымдар тағайындалды. Рецензенттер ветеринария саласындағы мамандар болып табылады, 16.00.03 – ветеринариялық микробиология, вирусология, эпизоотология, микология, және иммунология мамандықтары бойынша диссертациялар қорғады. Диссертация тақырыбына сәйкес келетін ғылыми мақалалар бар.

Пікір берушілердің пікірлері оларды дайындауға, толтыруға қатысты қойылатын талаптарға сәйкес рәсімделінді. Жалпы алғанда пікір берушілер ұсынылған диссертацияларға мұқият талдаулар жасады, ал жұмыстары қойылатын талаптарға сай болды.

6. Ғылыми мамандарды дайындау жүйесін одан әрі жетілдіру жөніндегі ұсыныстар.

Рейтингтік журналдардағы жарияланымдар бойынша ғылыми зерттеулерді орындау үшін 1 жыл не 1,5 жыл мүмкіндігі болу үшін докторантурада оқу мерзімін 3 жылдан 4-4, 5 жылға дейін ұлғайту.

7. Мамандықтар арасында философия докторы (PhD), бейіні бойынша доктор атағына іздену бойыша қарастырылған диссертациялар туралы мәліметтер

	Мамандығы	
	6D120100 – Ветеринарлық медицина	6D120200 – Ветеринарлық санитария
Қорғауға жіберілген диссертациялар (оның ішінде, өзге оқыту ұйымдарынан қабылданғаны)	-	2
Қарастырудан бас тартылған диссертациялар (оның ішінде, өзге оқыту ұйымдарынан қабылданғаны)	-	-
Пікір берушілер тарапынан теріс пікір алынған диссертациялар (оның ішінде, өзге оқыту ұйымдарынан қабылданғаны)	-	-

Қорғау нәтижелері бойынша оң шешім қабылданғаны	-	2
Қорғау нәтижелері бойынша теріс шешім қабылданғаны (оның ішінде, өзге оқыту ұйымдарынан қабылданғаны)	-	-
Қорғалған диссертациялардың жалпы саны	-	2
Оның ішінде, өзге оқыту ұйымдарынан қабылданғаны	-	-

Диссертациялық кеңес төрағасы

 Р. Рышанова

Диссертациялық кеңес ғалым хатшысы

 А. Елеусизова